

Po odzyskaniu niepodległości (1919– 1939) – funkcjonowanie Towarzystwa i inwestycje

Wyczekiwana niepodległość stała się wreszcie spełnioną rzeczywistością. Towarzystwo Przyjaciół Nauk sprawdziło się doskonale w roli instytucji naukowo-muzealnej powołanej na czas niewoli. Nowa sytuacja polityczna wywołała jednak duże zmiany w jej funkcjonowaniu wynikające przede wszystkim z odpływu kadr naukowych do Wszechnicy Piastowskiej, później Uniwersytetu Poznańskiego. Cała instytucja wymagała reorganizacji i pomysłu na nowe funkcjonowanie w porozbiorowych warunkach. Generowało to ostre personalne i legislacyjne spory, szczęśliwie zakończone sformułowaniem statutu przyjętego w 1921 roku. Niezmiennym elementem towarzyszącym funkcjonowaniu Towarzystwa był brak funduszków, co w warunkach odradzającego się państwa polskiego i związanych z tym zawirowań

Fragment fasady gmachu TPN z portalem i zwieńczeniem tympanonem z wazonami, po 1910 roku, ze zb. BUP

Ekspozycja muzealna prehistoryczna na parterze skrzydła Sławskiego z okresu dwudziestolecia międzywojennego, ze zb. MAP

gospodarczych, społecznych stało się dodatkowym obciążeniem. Pozytywną stroną sytuacji było posiadanie i dysponowanie solidną, elastycznie zaprojektowaną pod względem funkcjonalnym siedzibą, która nie wymagała jeszcze kosztownych remontów i modernizacji. Natomiast coraz trudniej było utrzymywać w należytym stanie gromadzone przez lata zbiory, choć nad ich kondycją czuwali kolejni, pełni poświęcenia konserwatorzy. W połowie lat dwudziestych trafiły one jako depozyty do nowo powstałych instytucji.

NOWE ZAGOSPODAROWANIE GMACHU

Po wszystkich rozsadach w gmachu TPN-u, głównie w skrzydle Sławskiego, pozostał pokaźny zbiór archeologiczny, który funkcjonował jako odrębny dział Muzeum Wielkopolskiego. Udostępniło ono do zwiedzania, poza parterem, także pierwsze piętro, mansarda i część su teren przeznaczony zostały na magazyny oraz pracownię rekonstruktorską dla ceramiki, konserwatorską dla

Magazyn zbiorów prehistorycznych na drugim piętrze skrzydła Sławskiego, dwudziestolecie międzywojenne, ze zb. MAP

zbiorów żelaznych oraz fotograficzną. Na parterze, zapewne w części frontowej, usytuowano gabinet kierownika, czyli prof. Józefa Kostrzewskiego, oraz pomieszczenia dla pozostałych pracowników¹⁷⁹. W budynku frontowym znalazły swoje miejsce opisane wcześniej:

Gabinet Kraszewskiego wraz z pamiątkami historycznymi (zob. s. 92–93), a w skrzydle Gorgolewskiego kolekcja rycin, gabinet numizmatyczny i przede wszystkim część kolekcji obrazów twórców polskich¹⁸⁰. W zimie 1919/1920 roku wnętrza galerii i jej zbiory mocno

Zdjęcie grupowe uczestniczek Zjazdu Młodych Ziemianek na dziedzińcu Towarzystwa, 30 czerwca 1929 roku, ze zb. Krystyny Górskiej-Gołąskiej, za zgodą Jana Gołąskiego

ucierpiały w związku z niską temperaturą, znacznymi opadami śniegu, którego nie usuwano na czas z przeszkłonych świetlików. W tej sytuacji ze względów technicznych sala została wyłączona z użytkowania. Stało się to zarzewiem dyskusji i konfliktu: jeden obóz był za przeniesieniem pozostałej kolekcji do Muzeum Wielkopolskiego, drugi za jej pozostawieniem¹⁸¹. Członkowie

Towarzystwa byli jednak zainteresowani przywróceniem tradycji i symboliki tego miejsca, chociaż z dawnej aranżacji pozostało tylko górne oświetlenie oraz obite skórą siedziska. Galerię, którą nazywano też Wielką Salą, ponownie udostępniono publiczności 4 grudnia 1932 roku, przedstawiając w niej przekrój dziewiętnastowiecznego malarstwa polskiego.